

6227
921.1 mg kD
→ 912.13 mg med

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

'S-GRAVENHAGE

GEHEIM

Aan ~~Hoer~~ Minister van Buitenlandse Zaken, woon
Gezant en Gevolmachtigd Minister
te

Saigon

Directie/Afdeling: **Beleidszaken Indonesië/PL**

Datum: **15 september 1960**

Onderwerp:

Kenmerk: **DBI/PL-135861-6697GS**

Foto-nr: **204111**

./.

Ik heb de eer ^U ten vervolge van mijn brief van 22 juli jl. no DBI/PL-107253-5163GS/137 in bijlage dezes samenvatting te geven van nadere ontwikkelingen m.b.t. Nederlands Nieuw-Guinea, in het bijzonder betreffende Indonesische reacties op de reis van Smaldeel V en de maatregelen ter versterking van de verdediging van genoemd gebiedsdeel.

Indien daartoe alsnog aanleiding zou bestaan, zal t.z.t. een verder overzicht volgen.

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
Voor de Minister,
De Chef der Directie Beleidszaken Indonesië,

Rookmaaker

(Mr J. Rookmaaker)

RECENTE ONTWIKKELINGEN t.a.v. NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

III (periode 15 juli - 5 september 1960)

Op 19 juli richtte de Philippijnse regering identieke nota's tot Nederland en Indonesië, waarin de wens tot vreedzame regeling van het geschil om Nederlands Nieuw-Guinea tot uitdrukking werd gebracht.

Het protest, dat door de Indonesische regering bij nota van 3 juni werd ingediend tegen de door Nederland aangekondigde militaire maatregelen, werd door de Nederlandse regering als ongegrond afgewezen in een nota welke op 22 juli te Djakarta werd overhandigd.

In deze nota wordt gesteld, dat er geen enkele grond is voor de beoordeling van bedoelde maatregelen als handelingen van vijandelijke strekking, zomin in de reis van Hr Ms "Karel Doorman" als in de zeer bescheiden versterking van de defensie van Nederlands Nieuw-Guinea.

In de nota worden de militaire maatregelen gemotiveerd door ongerustheid over een aantal Indonesische maatregelen en verklaringen, die met de herhaalde verzekeringen van de Indonesische regering nopens haar vreedzame bedoelingen in strijd waren.

De Nederlandse regering verzekert de Indonesische regering nogmaals met nadruk, dat aan haar beleid inzake Nederlands Nieuw-Guinea en derhalve ook aan de gewraakte militaire maatregelen elke agressieve bedoeling jegens de Republiek Indonesië vreemd is.

Met verwijzing naar de brief van 27 juni aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt in deze nota geconstateerd, dat thans omtrent de aard van de militaire maatregelen geen misverstand meer kan bestaan.

Tot slot wordt gesteld, dat de Nederlandse regering van oordeel is, dat er dan ook generlei aanleiding bestaat tot verdere verklaringen en uitingen van Indone-

sische zijde, welke aan haar ongefundeerde bedoelingen toeschrijven en wordt de hoop en verwachting uitgesproken, dat de Indonesische regering het hare zal willen bijdragen om daaraan een einde te maken.

Bij het overleg, dat met de V.S., het V.K. en Australië werd gepleegd over de door de Indonesische luchtmacht op 4 juni afgekondigde vliegverbod bleek, dat de V.S. geen aanleiding of mogelijkheid zag om iets terzake te doen. Het V.K. bereidt een nota aan Indonesië voor.

Nadat Australië haar standpunt in een nota aan de Republiek had bekend gemaakt, liet de Nederlandse regering op 3 augustus een dergelijke, niet gepubliceerde, nota volgen.

Daarin brengt de Nederlandse regering met betrekking tot het luchtruim boven de open zee in herinnering, dat zij bij nota van 7 januari 1958 de Indonesische regering heeft medegedeeld, dat zij de eenzijdige uitbreiding van de Indonesische territoriale wateren ook over het gehele zeegebied tussen de eilanden van de Indonesische archipel, in strijd acht met het volkenrecht en dat zij deze maatregel niet als bindend beschouwt voor haar onderdanen, schepen en vliegtuigen.

Voorts stelt de Nederlandse regering, dat zij het onderhavige vliegverbod slechts kan erkennen, voor zover de gesloten zone is gelegen boven Indonesisch territorium en boven de volkenrechtelijk erkende Indonesische territoriale wateren. Voor wat betreft het daarbuiten vallende gedeelte van de gesloten zone stelt zij, dat zij zich haar rechten inzake het luchtverkeer moet voorbehouden.

Op 9 augustus werd de formele toestemming van de Japanse regering voor een vlootbezoek aan Yokohama ontvangen. Door Indonesië werd hierop langs diplomatieke weg de zwaarst mogelijke druk op Japan uitgeoefend om deze toestemming in te trekken, waarbij zelfs met afbreking der diplomatieke betrekkingen en - wat

erger is - economische relaties is bedreigd. Hiermede gepaard ging een felle campagne in de Indonesische pers van alle politieke richtingen. Daarin zijn o.m. bedreigingen met nationalisatie van alle Japanse eigendommen geuit.

Onder deze druk aarzelde Japan over de toestemming tot het vlootbezoek, waarbij de vraag of het smaldeel na het bezoek aan Japan zou terugkeren naar Nederlands Nieuw-Guinea zwaar heeft gewogen.

Hoewel werd besloten, bij de vaststelling van het vaarprogramma aan de Japanse wensen tegemoet te komen en het smaldeel derhalve na het bezoek aan Japan (8 - 12 september) niet naar Nederlands Nieuw-Guinea te doen terugkeren, heeft de Japanse regering te elfdure, op 3 september jl. het voorgenomen bezoek onmogelijk gemaakt, door de Nederlandse regering in een nota voor de keuze te stellen, ofwel het initiatief te nemen tot het afzeggen van voorgenomen bezoek, ofwel het bezoek uit te stellen tot een geschikt moment in de toekomst.

In haar nota stelt de Japanse regering, dat er in tegenstelling tot de verwachtingen een opvallende verandering is opgetreden in de omstandigheden rond het voorgenomen vlootbezoek, waardoor zij gedwongen wordt tot het inzicht te komen, dat het onmogelijk zou zijn het oorspronkelijk doel van het bezoek te bereiken, nl. de bevordering van de vriendschappelijke relaties tussen Japan en Nederland bij de herdenking van de 350ste verjaardag van het ontstaan van deze relaties tussen beide landen.

In de nota uit de Japanse regering de vurige wens dat de Nederlandse regering de zeer pijnlijke omstandigheden zal kunnen begrijpen, welke deze beslissing afdwongen. Aan het slot van de nota wordt gesteld, dat de beslissing zuiver zou zijn voortgekomen uit de oprechte wens het vlootbezoek te ontvangen in omstandigheden, welke in overeenstemming zijn met de aspiraties

van beide regeringen.

Minister Luns heeft op 3 september tegenover de Japanse ambassadeur de beslissing van Japan gequalificeerd als een onder beschaafde landen geheel ongebruikelijke en voor Japan beschamende procedure, welke niet in overeenstemming is met vriendschappelijke betrekkingen. Bovendien, aldus de Minister, was het van de zijde van Japan schuldige nalatigheid niet tegen Indonesië te zijn opgetreden toen dit land reeds in juli zich meende te kunnen mengen in de relaties tussen Japan en Nederland.

De Minister beëindigde het onderhoud met de opmerking, dat Nederland het optreden van Japan niet licht zou vergeten of vergeven en zich zal beramen over wat haar thans te doen staat.

Hr Ms Ambassadeur bracht op 8 september bovenbedoelde reactie van de Nederlandse regering ter kennis van de Japanse Minister van Buitenlandse Zaken Kosaka onder toevoeging dat de Nederlandse regering zeer gegriefd was over de Japanse weigering van een vlootbezoek.

Ook had de Japanse beslissing de Nederlandse regering bevreemd omdat Nederland Japan zo buitengewoon tegemoet is gekomen t.a.v. verschillende desiderata voor wat betreft de wijze van uitvoering van het bezoek. Ondanks deze correcte houding was het bezoek ten slotte afgezegd.

Na alles wat in de oorlog gebeurd is heeft de Nederlandse regering in de afgelopen jaren alle medewerking gegeven om goede betrekkingen met Japan op te bouwen en juist door dit vlootbezoek weer in het bijzonder de nadruk willen leggen op de eeuwenoude banden, die tussen beide landen bestaan.

Hr Ms Ambassadeur sloot dit betoog met de verklaring, dat de Nederlandse regering zich thans wel moet afvragen welke waarde zij moet hechten aan de vriendschap van Japan en verzocht de visie van de Japanse regering op korte termijn.

Hierop antwoordde de Japanse Minister van Buitenlandse

Zaken, dat Japan reeds trachtte vriendschap te tonen door een officieel bezoek voor te stellen van de Minister-President en Minister Luns aan Japan ter gelegenheid van de herdenking van 350-jaar betrekkingen, dan wel door een ander vlootbezoek uit te nodigen.

Hr Ms Ambassadeur antwoordde, dat deze voorstellen voor het ogenblik weinig opportuun ook weinig concreet voorkwamen, doch dat Kosaka Minister Luns hierover in New York zou kunnen polsen.

Kosaka toonde opluchting, toen hem bleek dat Hr Ms Ambassadeur niet voor consultatie teruggeroepen zou worden ten einde de Japanse regering gelegenheid te geven om op constructieve en concrete wijze vriendschap te tonen.

De Australische Premier Menzies verklaarde op 5 augustus in antwoord op vragen op een persconferentie o.m., dat "the Netherlands had a perfect right to have warships near New Guinea".

Nadat reeds eerder de Verenigde Staten van Amerika matigende invloed op Indonesië hadden uitgeoefend, heeft President Eisenhower aan de vertrekkende Indonesische Ambassadeur te Washington, Mukarto, gezegd, dat hij prijs stelde op een vreedzame oplossing van de kwestie Nederlands Nieuw-Guinea.

De plv. secretaris-generaal van het "Nationale Front voor de bevrijding van West-Irian", Lt. Kolonel Djuhartono, ondernam een buitenlandse reis, om "de volkeren en studenten in te lichten over de nationale strijd". Vakbonden en studentenorganisaties bleven van hun internationale contacten gebruik maken voor het voeren van anti-Nederlandse acties. Zo hebben Indonesische studenten-organisaties zich gericht tot de beruchte Japanse Zengakuren, met het verzoek demonstraties te organiseren tegen het bezoek van de "Karel Doorman".

In een artikel in het protestants-christelijke weekblad "Maranatha" werd, op soortgelijke wijze als in de open brief van de Indonesische Katholieke Partij aan de K.V.P., een beroep gedaan op de band des geloofs, om

de protestanten in Nederland te bewegen hun standpunt t.a.v. de kwestie Nederlands Nieuw-Guinea ten gunste van Indonesië te wijzigen.

Bij gelegenheid van het bezoek van eerste Minister Djuanda aan een aantal landen van het Oostbloc en Zuid-Slavië werden gemeenschappelijke communiqué's uitgegeven, waarin de betrokken landen hun steun aan Indonesië betuigden of bevestigden terzake van "de bevrijding van West-Irian van het kolonialisme".

Binnenslands werd de Indonesische agitatiecampagne onverflauwd voortgezet. Op 15 juli kondigde President Sukarno bij decreet het statuut van het Nationale Front af, waarin o.a. als doel wordt aangegeven: "return of West-Irian to the authority of the Republic Indonesia".

Op 19, 20 en 21 juli besteedde de Hoge Adviesraad drie zittingen uitsluitend aan het formuleren van "een concreet beleid ter bereiking van de bevrijding van West-Irian van de Nederlandse Koloniale overheersing en de terugbrenging van dit gebied tot de Republiek Indonesië".

De gebruikelijke stroom van resoluties van massa-organisaties en vakbonden hield aan. Hoofdthema's waren de bereidheid zich voor de verovering van dit gebiedsdeel in te zetten en de eis tot nationalisatie van het Nederlandse aandeel in internationale bedrijven.

Verscheidene militaire commandanten voelden zich geroepen te bogen op hun paraatheid om "aan alle eventualiteiten het hoofd te bieden".

Het meest de aandacht waard waren:

1. een oproep van de vice-voorzitter van de Hoge Adviesraad op 19 juli om geweld te beantwoorden;
2. een persverklaring van Lt. Kolonel Djuhartono vd. van 25 juli, o.m. inhoudende, dat de strijd van de Indonesische patriotten in "West-Irian" was geïntensiviseerd en hun tactische methoden in de territoriale en guerilla-oorlogsvoering waren verbeterd;
3. een inspectietocht in de eerste helft van augustus in het gebied grenzend aan Nederlands Nieuw-Guinea

gemaakt door de Minister van Buitenlandse Zaken, Subandrio, o.m. vergezeld van de Chef Staf van de Landmacht, Nasution en die van de Marine, Martadinata, in de loop waarvan eerstgenoemde herhaaldelijk verklaarde, dat de strijd voor de terugkeer van "West-Irian" niet langer was gebaseerd op overleg met de Nederlanders; Nasution stelde, dat deze strijd niet beslist zou worden in de Verenigde Naties, of in Rusland of de Verenigde Staten, maar op het vasteland van "West-Irian" zelf. Het probleem hing af van eigen kracht, speciaal om een opstand in "West-Irian" zelf te weeg te brengen.

4. De uitspraak in de herdenkingsrede van President Sukarno op 17 augustus jl., dat Indonesië noch aan de Verenigde Naties noch aan Nederland iets zou vragen i.v.m. Nederlands Nieuw-Guinea, maar "andere methoden" zou toepassen, immers "man bettelt nicht um ein Recht, um ein Recht kämpft man".

Over de verbreking door Indonesië op 17 augustus van de diplomatieke betrekkingen met Nederland wordt elders bericht.